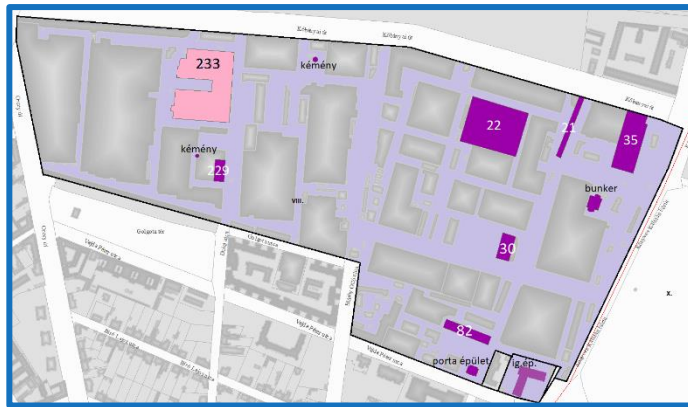

A **233. épület** az egykori Ganz MÁVAG területének északi részén a Kőbányai útra merőleges Delej utca mentén, a Kőbányai úttal párhuzamos első ipartelepi úttól délre található. Megközelíthető a Kőbányai út 25-ös kapuja felől.

Az U-alakú épületegyüttes szárát két hosszú épülettömb képezi, amelyek nyeregtetős hajócsarnokokból állnak. A hosszú csarnokokat középen az U száraival párhuzamos szerkesztésű, későbbi építésű, rövidebb csarnokszárny köti össze, így együtt három oldalról zárt udvart alkotnak. Középen a két szár között tolópadjárat működött.

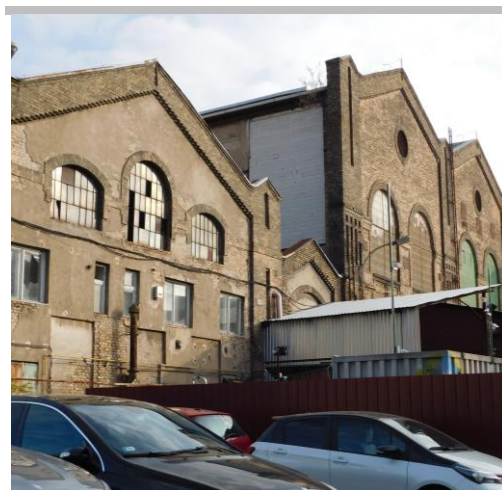
Építészeti kialakítását – különösen a nyugati oldalon – látványos téglarchitektúra jellemzi, karakteres nyíláskeretezésekkel. A téglafelületek eredeti megjelenésükben sajnos csak a homlokzatok kisebb hányadában érhetők tetten. A homlokzatok nagyrészt ma már vakolt, festett állapotban láthatók. A nyílászárók jelentős részét műanyag nyílászáróra cserélték. A tetőszerkezet acélszerkezetű fedélszék, a héjalás többnyire fémlemezburkolat.

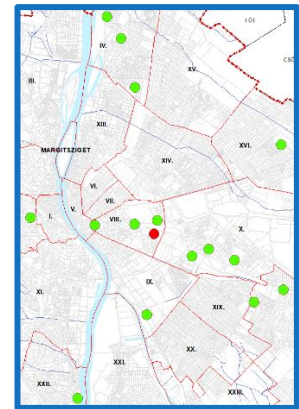
Az épületegyütteshez ideiglenes jellegű bővítések, toldások kapcsolódnak.

Az épület többségében kereskedelmi, raktározási funkciót tölt be, és a reklámok, a cégfeliratok, előtetők tobzódó kavalkádja az eredetiség érvényesülését akadályozza.

A téglaeépítészeti részleteiben még ma is látható, illetve az eltakart részek visszaállításával újra felélvezhető műves megoldásai miatt védelemre érdemes.

8.1.125.	Könyves Kálmán körút 76.	38599/3	egykor Ganz-MÁVAG, 233. épület eredetileg Kazánkovács és Mozdony-fényező műhely
----------	--------------------------	---------	---

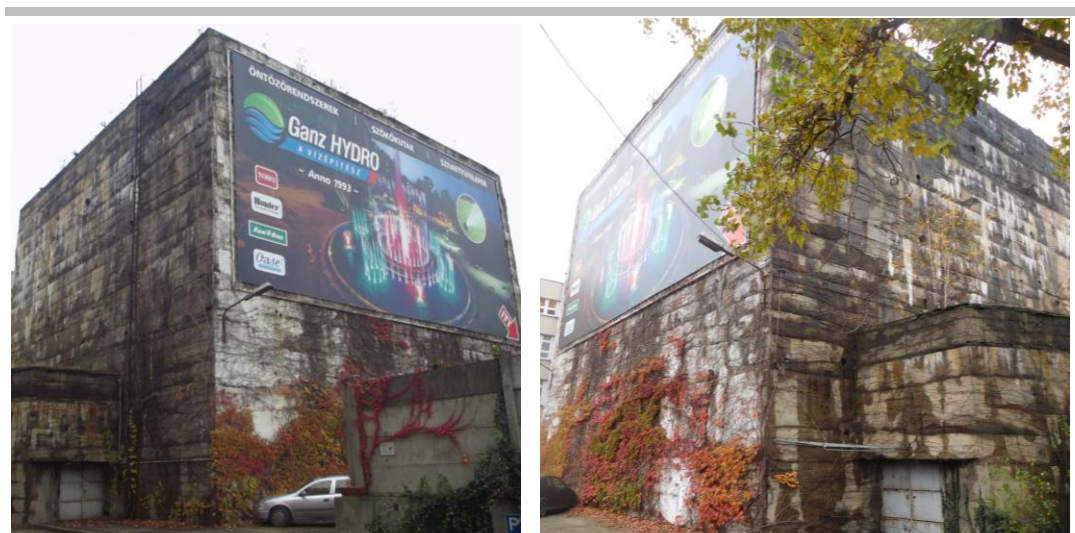
A **bunker** az egykori Ganz-MÁVAG területének északi részén a Kőbányai út 5-ös kapuja felől közelíthető meg. Jelenleg szinte üresen áll. Nagy Jenő Károly 1940-ben tervezte az építményt, ami az eredeti funkciójának megfelelően légtámadások elől nyújtott menedéket a gyártelep dolgozóinak. 3 szinten az alábbi helyiségek találhatók benne: a „passzív” embereknek óvóhelynek nevezett terem, a beteg, vagy sérült embereket ellátó kötöző, pihenő helyiség, valamint öltözők, mosdók, wc-k, és a (honvédelmi) parancsnokok számára külön szobák. A vasbeton szerkezet falai 1,80-3,70 méter vastagságúak, a zárófödém is 3,70 méter vastag.

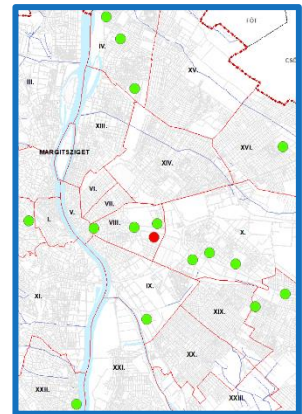
A II. világháború idején létesített légoltalmi bunkereken kívül az 1950-es években az ún. „BGS” (bomba-gáz-szilánk) program keretében is épültek bunkerek Budapest és az ország több pontján, gyártelepek dolgozóinak, vagy a lakosságnak katonai csapások esetén való biztonságos elhelyezésére. A vastag betonfalakkal épített, belül többszintes, kocka formájú építményekben szellőztető rendszer biztosította a levegő-utánpótlást.

A kocka arányú főtömeghez földszintes épületrész kapcsolódik, amely jelenleg raktárként funkcionál.

A rendkívül sajátos és szerkezetileg egyedi építmény fennmaradása, újrahasznosítása nemcsak gazdaságos, hanem olyan történelmi emlék is, amely – akusztikai és hőtechnikai szempontból is – kiaknázatlan lehetőségeket rejt extrém szerkezeti vastagságai miatt. Mindezek az értékek indokolják védetté nyilvánítását.

8.1.126.	Könyves Kálmán körút 76.	38599/3	egykori Ganz-MÁVAG, bunker
----------	--------------------------	---------	----------------------------

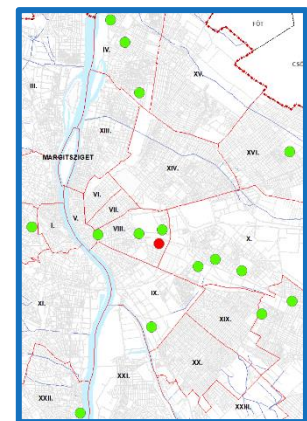
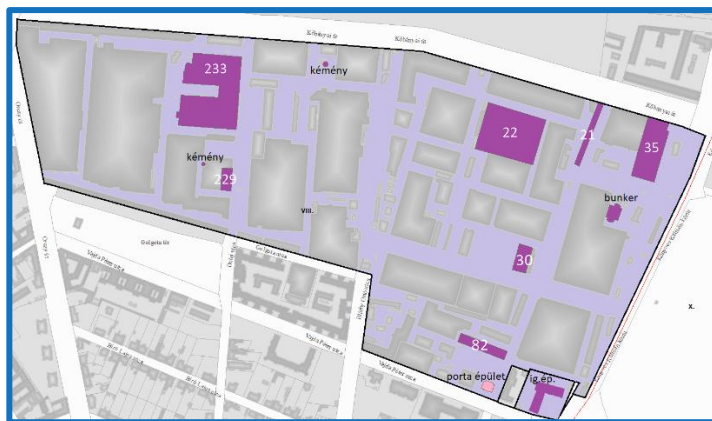

A területen jelenleg két szabadon álló, nagyméretű kémény található, melyek ugyan nem a legkorábbi építési állapotot mutatják, ám mégis jelzik az ipari örökséget.

Jelentőségük az ipari múlt emlékének megőrzésében van, karakteres formájuk sziluettképző elemként működhet. A Kőbányai út mentén elhelyezkedő víztoronnyal egybeépített kémény (1) feltehetően 1920-1922 között épült a Schulz Göztéglagyár Rt építető által. A kémény a 239-es számú épülethez kapcsolódik. A téglafelületet vakolatsávok tagolják, illetve gyűrűként körülöleli a vakolatarchitektúrás víztározó rész. A másik kémény egyszerű kialakítású enyhén keskenyedő, hengeres téglakémény, mely a terület belsejében a Delej utca vonalához viszonylag közel a 229-es számú épülethez kapcsolódva található.

8.1.127.	Könyves Kálmán körút 76.	38599/3	egykori Ganz-MÁVAG, két kémény
----------	--------------------------	---------	--------------------------------

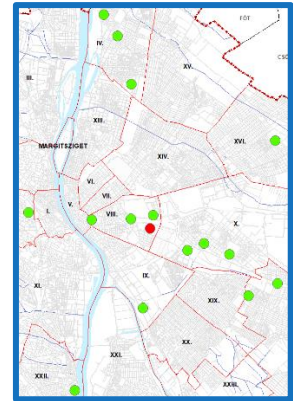
A Ganz Szolgáltató Zrt. a Ganz-MÁVAG egyik utódvállalataként alakult Ganz Szolgáltató Közös Vállalat néven 1988. január 1-én, majd 1992. augusztus 1-ével vált részvénytársasággá, később (1995-ben) a Ganz Holding cégcsoport tagja lett, tevékenységében a mai napig megtartva a volt Ganz-MÁVAG törzstelep energiaellátását. A Ganz Holding cégcsoport jogelődjei a hazai iparosítás kezdetéig, a XIX. század közepéig, a Ganz (1844) és a MÁVAG (1867) alapításáig vezethetők vissza, meghatározói voltak a magyar iparfejlődés történetének. A Ganz Holding az ország egyik legnagyobb nehéz gépgyártó egyedi gépgyára, melynek termékei a vasúti közlekedéshez, az energiatermeléshez, vízellátáshoz, vízgazdálkodáshoz, urbanizációhoz és a környezetvédelemhez kapcsolódtak és így meghatározó szerepet töltek be a hazai infrastruktúra kialakításában. A Budapest VIII. kerületi, Vajda Péter u. 12. sz. alatti telephelyen ma száznál is több hagyományos- és új tevékenységi területen termelő tevékenységet folytató üzem és – mennyiségileg növekvő számú – kereskedelmi egység található. A Ganz Szolgáltató Zrt. ezen egységek energia szolgáltatását látja el, szerződéses feltételek mellett.

Az egykori Ganz-MÁVAG területén van jelenleg a Ganz Holding Zrt. telephelyének **portaépülete**, a szocialista realizmus egyik fennmaradt példánya. Az épület egy olyan korszakot képvisel, ahol az intézmények nem szolgáltattak, hanem uralkodtak: aki belül volt, az a kívülről érkező fölötte is volt, elvárva a belépőtől a köteles félelmet, a fegyelmezett tiszteletet. A szocialista realizmus építészetének ez volt a valódi üzenete. Ma ezt a parancsuralmi kontextust, és ami egykor magát a diktatúrát jelenítette meg, azt már egyre inkább kötődések nélküli, viszont felettébb sajátos stílusjegyek halmazaként tudjuk szemlélni.

Ez az 50-es években épült épület enyhén patinás és meglehetősen karakteres hangvételű: tehát a mából nézve maga a szocreál. Titton Miklós építész tervei alapján a Vajda Péter utcai homlokzaton 1990-ben történt felújítás, átalakítás során a főbejárat előtető-szerkezetének kubusa posztmodern hatású lett. Az épület minőségi kortörténeti érték, ezért védelemre érdemes.

8.1.128.	Könyves Kálmán körút 76.	38599/3	egykori Ganz-MÁVAG területe, portaépület
----------	--------------------------	---------	--

Az épület az egykori Ganz-MÁVAG területének délkeleti sarkán a Ganz MÁVAG Igazgatási épületeként működött. 1999-ben tulajdonváltásra majd telekmegosztásra került sor, azaz az épület már új helyrajzi számmal saját telken áll. A telek címe a házszám tekintetében az ingatlan-nyilvántartás szerint egyelőre még rendezés alatt van.

Az 50-es évekből származó **irodaépület** a szocialista realizmus építészetének kvalitásos példája. A ház egymásra merőlegesen kapcsolódó két tömegből, azaz egy kétemeletes és egy tizenegy emeletes lapostető kubusból áll. A magasabb épületrész rövidebb homlokzatain a sarokra beforduló kőburkolat található, ez erőt és stabilitást tükröz a tömegkompozíciónak. A két hosszabb homlokzat vakolt. A kilencedik emelet fölötti osztopárkánytól a homlokzat síkja - egy hosszú erkély számára - visszalép. Efölött a 10. és 11. emelet homlokzati nyílászárói, az erkélyajtók és fölöttük a franciaerkélyek, közlizenák között állnak.

A kétszintes épületrész Könyves Kálmán körút és Vajda Péter utca felé néző homlokzata kőburkolatot kapott, a homlokzati síktól plastikusan elváló lizenákkal osztva. Az ÉNY-i homlokzat vakolt felületként jelenik meg.

Az épület egy letűnt korszak méltó képviselője, amely kortörténeti emlék mint épület, ma is az eredtihez hasonló funkció található benne. Napjainkban „Módusz Irodaház” néven működik. A ház az építészeti értékei alapján védelemre érdemes.

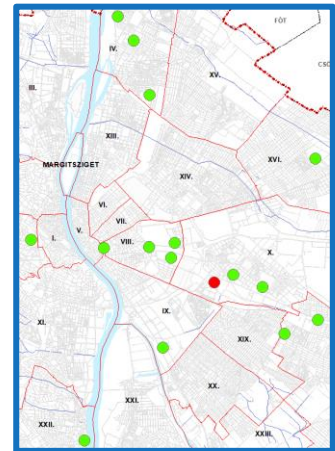
8.1.129.	Könyves Kálmán körút = Vajda Péter utca	38599/9	egykori Ganz-MÁVAG, igazgatási épület
----------	--	---------	---------------------------------------

X.kerület

2.1.17. Budapest X. kerület, Árpá utca 5.

hrs.: 38345

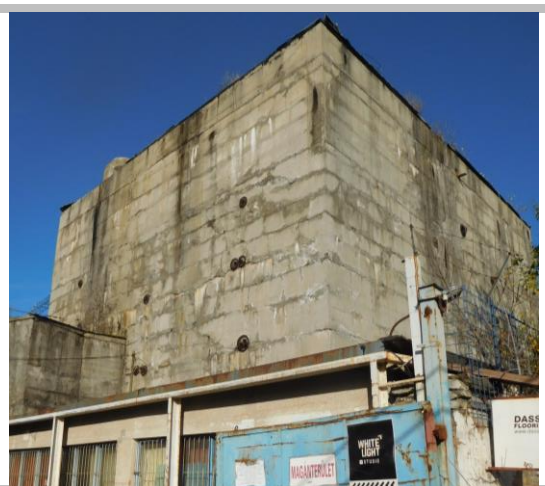

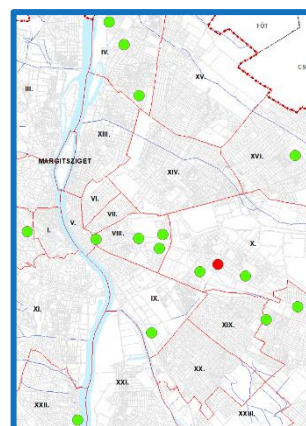
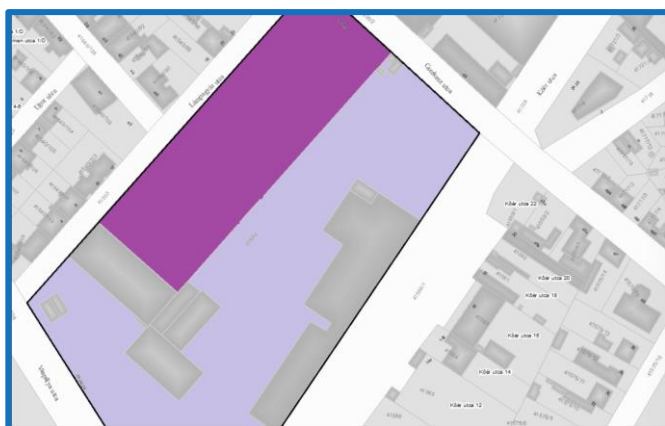
A II. világháború idején létesített légoltalmi bunkereken kívül az 1950-es években az ún. „BGS” (bomba-gáz-szilánk) program keretében is épültek bunkerek Budapest és az ország több pontján, gyártelepek dolgozóinak, vagy a lakosságnak katonai csapások esetén való biztonságos elhelyezésére. A vastag betonfalakkal épített, belül többszintes, kocka formájú építményekben szellőztető rendszer biztosította a levegő-utánpótlást.

A bunker az ipartelep Árpá utcai kerítése mellett helyezkedik el. A kb. 20 m-es élhosszúságú betonkockát a DNY-i oldalon kisebb, íves falú épülettömeg bővíti, ahonnan a bunker bejárata van. A bunker tetején felül félgömbbel záródó, hengeres őrhelyet (lőállást) építettek ki, több irányba néző tölcseres kialakítású lőrészekkel. A burkolat nélküli betonfalon szellőzőrácsok, a lapostető alatt vízköpők, a sarkoknál néhány helyen kiálló betonacélok láthatók, az utóbbiak valószínűleg álcahaló rögzítésére szolgálhattak. A bunkert tulajdonosa, az építőipari vállalat jelenleg irattár céljára használja.

A rendkívül sajátos és szerkezetileg egyedi építmény fennmaradása, újrahasznosítása nemcsak gazdaságos, hanem olyan történelmi emlék is, amely egyelőre kiaknázatlan lehetőségeket rejt – pl. akusztikai és hőtechnikai szempontból is - extrém szerkezeti vastagságai miatt. Mindezek az értékek indokolják védetté nyilvánítását.

10.1.49.	Árpá utca 5.	38345	bunker
----------	--------------	-------	--------

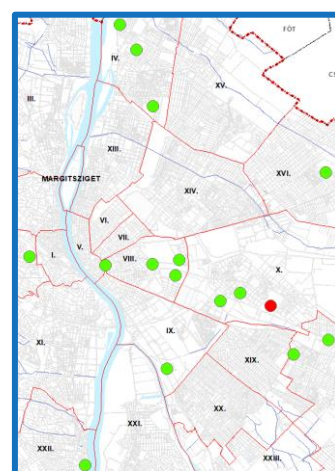

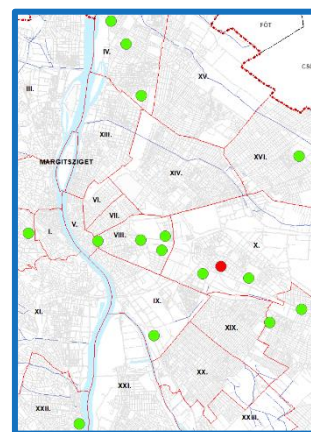
A gyár története 1883-ig nyúlik vissza, amikor a Testory család megalapította a Fém-és Lámpaárugyár Részvénytársaságot. Termékei, a csillárok, gázlámpák, vízórák, gázmérők és a luxus óceánjárókon is használt zománcozott lemezfürdőkádak, konyhai edények közül sok világszerte ismert volt. 1933-ban a cég nevét Lampart Rt-re változtatták, amely 1935-ben egyesült a Fegyver-és Gépgyárral. A kőbányai telep fő profiljává a saválló zománcozott termékek gyártása vált, elsősorban a vegyipar és gyógyszeripar számára. A tartályok gyártása egészen a 2010-es évek közepéig folytatódott a Lampart Vegyipari Gépgyár Zrt. telepén, jelenleg azonban a cég felszámolás alatt áll. A gyár két szomszédos tömbben elhelyezkedő I. és II. számú telepét a Cserkesz utca választja el egymástól, amelyek között a közvetlen átjárást földalatti folyosó biztosítja. Az egyszintes csarnoképület rövidebb oldalával a Cserkesz utcára, hosszabb oldalával a Lámpagyár utcára néz. A korábban mellette lévő, vele azonos megjelenésű, Kőér utca mentén húzódó csarnokot lebontották, annak már csak a lábazati része látható. A csarnoképület a századforduló körül épült gyárépületek jellegzetes építészetének jegeit viseli magán. Nyerstégla burkolatú homlokzatait egyszerű lizénák tagolják a többségében párosával sorolt ablakok között. Az ereszpárkányt téglák kiugratásával képzett fogsor díszíti. Az ablakok fémszerkezetűek, viszonylag sűrű osztással. A Cserkesz utcai, rövidebb homlokzaton a körbefutó párkány markánsan elválasztja az alsó homlokzatrészt a timpanonszerű oromzattól, amelynek a tetőgerinc által kijelölt középtengelyében párosan elhelyezett, fekvő formájú ablakok nyílnak. Az udvari homlokzat mellett épült kémény egy szélviharban leomlott, ma már csak csonkja látható. Az egyhajós csarnok belső terét hosszában elhelyezett fal osztja ketté. A kívül téglaburkolatos falak belül vakoltak. A nagy fesztávolságot a fémlemez fedésű tetőt tartó karcsú acél rácsostartók hidalják át. A tetőgerinc csaknem teljes hosszban való kiemelésével felülvilágító biztosítja a középső sáv bevilágítását. A csarnoképület Vaspálya utca felé néző végét modern, lapostetős, belül daruzott vasbeton csarnok zárja le, amely azonban építészeti értéket már nem képvisel.

10.1.51.	Cserkesz utca 41-43. = Vaspálya utca 23-25. = Lámpagyár utca 1. = Kőér utca 3/G.	41554	egykori Magyar Fém – és Lámpaárugyár Rt. csarnoképület
----------	---	-------	--

A téglaburkolatos homlokzatokat alul vakolt lábazat, felül vakolt párkánysáv keretezi. A téglaburkolatot az utóbbi években letisztították, ami műszaki állapotát jónak mutatja, ugyanakkor az alsó osztópárkány alatti lábazati sávban több zavaró beavatkozás történt, ide nem illő, igénytelen megjelenésű új nyílászárókat építettek be, a téglaburkolatot egyes részekben levakolták, az osztópárkány egyes helyeken eltűnt. Ezek a kedvezőtlen beavatkozások azonban egy szakszerű helyreállítás során kijavíthatók. Az épület építészeti értékei alapján védelemre érdemes.

A gyár története 1883-ig nyúlik vissza, amikor a Testory család megalapította a Fém-és Lámpaárugyár Részvénytársaságot. Termékei, a csillárok, gázlámpák, vízőrák, gázmérők és a luxus óceánjárókon is használt zománcozott lemezfürdőkádak, konyhai edények közül sok világszerte ismert volt. 1933-ban a cég nevét Lampart Rt-re változtatták, amely 1935-ben egyesült a Fegyver- és Gépgyárral. A kőbányai telep fő profiljává a saválló zománcozott termékek gyártása vált, elsősorban a vegyipar és gyógyszeripar számára. A tartályok gyártása egészen a 2010-es évek közepéig folytatódott a mai nevén Lampart Vegyipari Gépgyár Zrt. telepén, jelenleg azonban a cég felszámolás alatt áll. A gyár két szomszédos tömbben elhelyezkedő I. és II. számú telepét a Cserkesz utca választja el egymástól, amelyek között a közvetlen átjárást földalatti folyosó biztosítja.

A gyár I. számú telepén lévő, főhomlokzatával a Kőér utca felé néző irodaépület a gyár történeti leírása szerint 1912-ben épült. A telep legtöbb épületéhez hasonlóan homlokzatait téglaburkolat borítja. Magasföldszint + kétemeletes tömegét kis kiüléssű, széles középrizalit tagolja, felette tört vonalú oromzattal. Jobb oldali részét még egy ablaktengely szélességgel megtoldották, ami eredeti szimmetriáját kissé megváltoztatta, de összképe így is harmonikusnak nevezhető. Az emeleti ablakokat egyszerű téglakeretezés hangsúlyozza. Az utcai homlokzathoz mindkét oldalon földszintes toldalék épült hozzá (jobb oldalon a porta üvegezett előtere), amelyek építészeti értéket nem képviselnek. Az irodaépület szerves részének tekinthető azonban az udvari oldalon lévő sarokhoz hozzáépített egykori pecsételő (ahol egykor a munkások reggeli munkakezdését regisztrálták), amely a főépület formavilágát viszi tovább, ugyanakkor lesarkított alaprajzával, kiemelt felülvilágítójával egyedi megjelenésű. Az irodaépület belső tereiben található értékes elemek közül kiemelhető a lépcsőház aszimmetrikus ívű ablaksora és a szecessziós diszítésű lépcsőkorlát. A lépcsőház összképét erősen lerontja az igénytelen megjelenésű műanyag lambéria. Az épület a téglalapítás szép példája, védelemre érdemes.

10.1.56.	Kőér utca 5. = Cserkesz utca 46. = Gergely utca 23-27	41729/2	egykori Magyar Fém – Lámpaárugyár Rt. irodaház
----------	---	---------	---

